

MOTIVERANDE SAMTAL OM TANDVÅRD

TEXT: *Anna Sellberg*

MOTIVERANDE SAMTAL

Borstar du tänderna på din hund varje dag?

I så fall tillhör du en försvinnande liten grupp av alla Sveriges hundägare. Men nu hoppas veterinären och forskaren Karolina Enlund att kommunikationsmetoden motiverande samtal (MI), ska få fler av oss att plocka fram hundtandborsten lite oftare ...

Studien "Motiverande samtal för friskare hundtänder" startade 2018 och går i mål 2023.

Studien stöds av medel från bland annat Agria och SKKs Forskningsfond.

– Det behövs helt enkelt mer än någon enstaka påminnelse då och då, för att hundägare ska känna att de vill och kan borsta!

Karolina Enlund har arbetat som veterinär sedan 2010, och har alltid intresserat sig särskilt för tandvård hos djur.

2021 disputerade hon med avhandlingen "Dental care in dogs: a survey of Swedish dog owners, veterinarians and veterinary nurses" – och den handlar just om hur vi ser på det här med tandvård hos hundar, med särskilt fokus på hemtandvården.

Sedan disputationen arbetar Karolina Enlund på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)

som adjunkt, och undervisar bland annat blivande veterinärer i tandvård på hund och katt.

Hitta motivationen

Motiverande samtal (förkortas ofta MI) är en metod som började användas redan på 1980-talet. Samtalstekniken bygger på att människor själva ska hitta sin inre motivation till att göra en beteendeförändring – exempelvis borsta tänderna varje dag eller bli fria från ett beroende.

– Det är väl känt inom humantandvården att det inte räcker att bara säga till människor

hur de ska göra. Men om man i stället använder en klientcentrerad metod som motiverande samtal, då ökar också chansen till att personen faktiskt genomför en beteendeförändring, berättar Karolina Enlund.

I dag undervisas veterinärstudenterna vid SLU i motiverande samtal, och det finns ett stort intresse för metoden även bland redan yrkesverksamma veterinärer. Det pågår också forskning där man försöker ta reda på om metoden kan användas som ett verktyg i ledet att minska antibiotikaanvändning inom nötkreaturbesättning.

Samtal

Så kallad "paternalistisk" kommunikation är vanligt inom all slags vård – också när det gäller våra djur.

Veterinären blir experten som leder samtalet, och ställer främst så kallade "slutna frågor", som bara behöver besvaras med "ja", "nej" eller "vet inte". Djurägaren blir en passiv mottagare av information – ibland sådant som hen redan vet, ibland kunskaper som hen ändå inte är särskilt motiverad att använda sig av.

Karolina Enlund påpekar att det är väldigt lätt att hamna i den sitsen som veterinär – bara för att man vill väl:

– Vi vet ju att exempelvis tandborstning är bra och viktigt, och vill dela med oss av vår kunskap till djurägaren, men tidigare forskning har visat att råden efterlevs bättre om vi använder en mer klient-centrerad kommunikationsmetod, till exempel MI.

När en veterinär använder motiverande samtal, bjuder hen i stället in djurägaren i samtalet.

Genom att ställa så kallade öppna frågor, som "hur mår din hund?" och därefter följdfrågor som ger djurägaren möjlighet att utveckla resonemanget – till exempel "varför det?" eller "vad tror du?" – så blir det en helt annan sorts samtal.

Hundägaren bidrar med kunskaper om sin hund och vardagen tillsammans, och känner sig lyssnad på. Och veterinären får mer information om det sjuka djuret, plus att hundägaren också blir motiverad att följa rekommendationer om behandling, medicinering och så vidare.

– Ibland händer det att hundägaren först är lite frågande, typ "det ska väl du veta, du är ju veterinär", men de allra flesta är väldigt positiva och glada över att bli lyssnade på, konstaterar Karolina Enlund.

Pilotstudie

Studien "Motiverande samtal för friskare hundtänder" inleddes med en pilotstudie för att undersöka i vilken grad motiverande samtalstekniker används av veterinärer utan tidigare träning i detta.

Åtta olika smådjursveterinärer blev uppriktade av en utbildad skådespelare, som spelade hundägare. Denne kom från ett företag som specialiserat sig på att arbeta med motiverande samtal inom humanvården.

Veterinärerna visste att det var en skådespelare, men påpekade ändå efteråt att det känts naturligt och som om samtalet varit "på riktigt".

Alla samtal spelades in och kodades sedan för att man skulle kunna se hur veterinären bemötte hundägaren.

Kodning betyder – enkelt uttryckt – att samtalet bedöms enligt en mall. I mallen tittar man på vad som sägs och hur det sägs. Vilka yttranden är neutrala, vilka är för en förändring och vilka är emot.

Resultatet visade att veterinärerna dominerade samtalen, gav information och försökte övertyga i samtalen, det vill säga ett kommunikationsmönster som antydde en så kallad paternalistisk kommunikationsstil.

– Eftersom vi såg att graden av spontant använd motiverande samtalsteknik var låg, blev slutsatsen att det krävs träning för att tillämpa metoden i veterinärmedicinsk rådgivning, säger Karolina Enlund.

Hundägare inbjudna

Under vårvintern 2020 inleddes så nästa del av studien, med Stiftelsen Djursjukhus i Stor-Stockholm som huvudfinansör.

Via Anicura Djursjukhuset Albano och Anicura Gärdets Djurklinik, där Karolina Enlund arbetade, blev 75 hundägare inbjudna att delta i en studie om kommunikation om munhälsa. Hundarna var alla av raser som inte skulle väga mer än tolv kilo som vuxna, och de rekryterades vid 12-veckors vaccinationen.

Karolina Enlund berättade att hundägarna slumpmässigt delades in i tre olika grupper:

- > Gruppen med traditionell rådgivning fick efter det första besöket telefonuppföljning av hundens tandhälsa vid tre tillfällen, ungefär var sjätte månad.
- > De som ingick i gruppen för motiverande samtal fick också tre uppföljningar via telefon.
- > Kontrollgruppen fick inga ytterligare samtal efter förfrågan om att delta i studien.

Vid två tillfällen med ett års mellanrum har alla deltagarna också fått svara på en webbenkät om sin hunds munhälsa och hemtandvårdsrutiner.

– Hundägarna var väldigt entusiastiska och ville gärna delta, säger Karolina Enlund – men konstaterar också att en del av dem tyvärr hoppat av under studiens gång:

– Kanske beror det på att i början är man motiverad, för att man har en ny hund – men om den inte har något problem med tänderna, så upplever man kanske inte något behov av mer information om tandvård.

Uppföljning

Under hösten 2022 så har Karolina Enlund träffat studiens fyrbenta deltagare, nu för en uppföljande tandkoll och bedömning av munhälsan. Och även om resultaten inte är helt klara när detta skrivs, så ser hon att majoriteten av hundarna har någon grad av tandsten och tandköttinflammation vid runt 3 års ålder.

– Det visar igen på hur viktigt det är med förebyggande tandhälsovård även för hundar och att använda motiverande samtal vid rådgivning, blir alltså en win-win-situation för både hunden, ägaren och veterinären, avslutar Karolina Enlund.

FAKTARUTA

Studien "Motiverande samtal för friskare hundtänder" startade 2018 och går i mål 2023. Den har fått ekonomiska medel från Stiftelsen Djursjukvård i Stor-Stockholm, Agria och SKK Forskningsfond, samt Sveriges Lantbruksuniversitet.

Karolina Enlund, leg. veterinär, PhD. Universitetsadjunkt. Sedan disputationen arbetar Karolina Enlund på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som adjunkt, och undervisar bland annat blivande veterinärer i tandvård på hund och katt. Foto privat.

FAKTARUTA:

Parodontit, tandlossning, drabbar närmare 80 procent av alla hundar över 6 år.

Sjukdomen är vanligare hos små raser. Plack, bakteriebeläggningar, på tänderna ger inflammationer i tandkötet som sedan kan sprida sig och orsaka tandlossning.

Många hundar har redan parodontit och när de kommer till veterinären första gången för olika munproblem. Och nästan alltid blir resultatet en grundlig rengöring av munnen under narkos – och ofta måste veterinären också avlägsna skadade och lösa tänder.

Behandlingen är både ansträngande för hunden och kostsam för hundägaren – men problemen kan alltså till stor del undvikas genom regelbunden borstning av hundens tänder.

Det är väl känt inom humantandvården att det inte räcker att bara säga till människor hur de ska göra.

Tandlossning är hundens vanligaste och mest underdiagnosticerade sjukdom. Daglig tandborstning är väsentlig för prevention och uppbromsning av sjukdomen.

Foto Peter Rutherhagen.

TIPS

Vill du lära dig mer om hur du borstar tänderna på din hund?

I så fall kan du gå till sidan som Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) har på Youtube och titta på videon där Karolina Enlund ger råd och tips om hur du ska göra.

Lättast är att söka via Google – skriv in sökorden [SLU Karolina Enlund borsta tänderna](https://www.youtube.com/watch?v=EvSp3UBf7JE), så kommer du direkt till videon <https://www.youtube.com/watch?v=EvSp3UBf7JE>.

På Agria och SKK Forskningsfonds hemsida hittar du en klickbar länk till filmen.

Skriv Agria och SKK Forskningsfond i sökrutan, så hittar du dit.

Här finns också hela artikeln som en pdf, om du vill läsa på skärmen eller dela artikeln med någon som du tror att kan ha glädje av den.

ANNONS

Agria
Djurförsäkring

Dags att söka bidrag för nästa års forskning!

Agria & Svenska Kennelklubben
**FORSKNINGS
FOND**

Du som bedriver forskning kring sällskapsdjur kan ansöka om medel ur Agria Djurförsäkring och Svenska Kennelklubben Forskningsfond inför 2024.

Fonden prioriterar ansökningar rörande katt och forskning inom sällskapsdjurens psykiska, sociala och ekonomiska betydelse för den enskilda människan och samhället i stort. Fonden välkomnar också projekt inom veterinärmedicin, genetik och etologi.

Totalt delas omkring nio miljoner kronor ut årligen till vetenskaplig forskning om hundar, katter och smådjur från Agria Djurförsäkring och Svenska Kennelklubbens gemensamma forskningsfond.

Ansökan sker i två steg

I Steg 1 skriver forskaren en kort ansökan, som bedöms utifrån relevans och potential. De ansökningar som Forskningskommittén anser kan uppfylla fondens syften och mål, bjuds in att ansöka i Steg 2.

Steg 1 – öppet för ansökningar under perioden 1 – 30 april 2023.

Steg 2 – öppet för ansökningar under perioden 1 – 30 september 2023.

Mer information och länk till ansökningssystemet finns på www.hundforskning.se